

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

ches to determining the professional competence of a teacher]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*, No. 32, pp. 9–14. [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]. Available at: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-54.htm [in Ukrainian].

5. Zyazyun, I. (2004). Pedahohichna maysternist [Pedagogical mastery]. *Textbook*. I.A. Zyazyun, L.V. Kramushchenko, I.F. Kryvonos. Kyiv, 422 p. [in Ukrainian].

6. Konstytutsiya Ukrainy. Prava, svobody ta обов'язky lyudyny i hromadyany [Constitution of Ukraine. Rights, freedoms and duties of man and citizen]. Available at: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> [in Ukrainian].

7. "Oberezhno: dytyna!": V.O. Sukhomlynsky pro vazhkykh ditey ["Be careful: a child!": V.O. Sukhomlynsky about difficult children]. Thematic collection. Compiled by T.V. Fi-

limonov; scientific editor prof. O.V. Sukhomlynska. Lugansk, 2008. 264 p. [in Ukrainian].

8. Savchenko, O. (2014). Vchymosya tolerantnosti. [Let's learn tolerance]. *Primary school teacher*. No. 9(16). pp. 4–8. [in Ukrainian].

9. Chotyry taktyky pedahohichnoyi pidtrymky dytyny [Four tactics of pedagogical support of the child: teaching-methodical manual]. (Ed.). A. Rusakov, N. Kasitsyna. Kyiv, 2006. 112 p. [in Ukrainian].

10. Formuvannya tsinnostey osobystosti: yevropeyskyy vektor i natsionalnyy kontekst [Formation of personal values: European vector and national context]. *Collection of materials of the international scientific and practical conference*. General editor: Maria Chepil. Drohobych, 2017. 290 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.09.2025

УДК 378.011.3-051:62]:378.147:004

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.344561>

Мирослав Пагута, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2305-9390>
Іванна Підгородецька, здобувачка першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8248-5854>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті досліджено сутність та дидактичні можливості використання цифрових освітніх ресурсів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Проаналізовано історичні етапи розвитку цифрових освітніх ресурсів – від примітивних комп'ютерних програм до багатofункціональних платформ з елементами штучного інтелекту та віртуальної реальності. Акцентовано увагу на нових викликах, що постають перед системою освіти в умовах широкої цифровізації, зокрема пов'язаних з надмірним перевантаженням студентів цифровим навчальним контентом, втратою (або суттєвим послабленням) міжособистісної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, поверхневим засвоєнням матеріалу та ін.

Ключові слова: цифрові освітні ресурси; професійна підготовка; учитель технологій; цифрова компетентність.

Лім. 8.

Myroslav Pahuta, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Technological and Vocational Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2305-9390>
Ivanna Pidhorodetska, Applicant of the First (Bachelor's)
Level of Higher Education,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8248-5854>

USE OF DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES AS AN IMPORTANT CONDITION FOR THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS

The article explores the essence and didactic possibilities of using digital educational resources in the process of professional training of future technology teachers. It is found that digital educational resources are electronic educational tools that include software products, online platforms, video lessons, interactive simulators, electronic textbooks, virtual laboratories, mobile applications, digital designers, etc.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Nowadays, a technology teacher must not only have subject knowledge, but also effectively use digital educational resources to organize the educational process, create didactic materials, and implement distance forms of educational interaction. The use of digital educational resources is no longer perceived as an auxiliary element for learning, but is becoming a key component of the formation of professional and digital competencies of modern specialists.

The historical path of development of digital educational resources is analyzed, from primitive computer programs to multifunctional platforms with elements of artificial intelligence and virtual reality. The focus is on new challenges facing the education system in the context of widespread digitalization, in particular those related to excessive overload of students with digital educational content, loss (or significant weakening) of interpersonal interaction between subjects of the educational process, superficial assimilation of material, etc.

The use of digital educational resources in the professional training of future teachers of technology is not limited to simple access to information or automated knowledge testing. It is about the formation of a new educational system in which the future teacher is able to be a developer, researcher, and practitioner of digital pedagogy. Such training significantly increases the competitiveness of graduates of pedagogical institutions of higher education in the labor market, allowing them to effectively integrate into the digital educational space of a modern school and prepare students for life and activity in a world in which digital technologies determine professional orientations.

Keywords: digital educational resources; professional training; technology teacher; digital competence.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах стрімкої цифровізації педагогічної освіти потребує глибокого перегляду система методів і засобів підготовки майбутніх педагогів, зокрема учителів технологій. Нині учитель технологій має не лише володіти предметними знаннями, а й ефективно використовувати цифрові освітні ресурси (ЦОР) для організації навчального процесу, створення дидактичних матеріалів, реалізації дистанційних форм навчальної взаємодії. Використання цифрових освітніх ресурсів уже не сприймається як допоміжний елемент для навчання, а стає ключовою складовою формування професійних і цифрових компетентностей сучасних фахівців. Проте на практиці спостерігається недостатня інтеграція новітніх цифрових інструментів в освітній процес, що знижує ефективність підготовки студентів педагогічних ЗВО до реальних умов професійної діяльності. Відтак актуальним постає завдання переосмислення практичної підготовки майбутніх педагогів з орієнтацією на активне впровадження сучасних цифрових технологій, зокрема ЦОР, які відповідають вимогам новітньої “цифровізованої” школи.

Аналіз досліджень з проблеми. Проблема впровадження цифрових освітніх ресурсів як важливої умови професійної підготовки майбутніх учителів технологій активно досліджується сучасними українськими та зарубіжними науковцями, зокрема Н. Бахмат, Т. Сторчовою, Р. Моциком [1], Р. Гуревичем, Г. Гордійчук, М. Кадемією [2], І. Нищак, Я. Матвісівим, А. Уличем [3], В. Прошкіним, Л. Хоружою, О. Семеніхіною [5], М. Мартіною (M. Marnita), Д. Нурдінім (D. Nurdin), Е. Прихатінін (E. Prihatin) [7] та ін., які розкривають актуальні аспекти цифрової трансформації освіти, формування цифрової компетентності педагогів та розвитку електронного навчального середовища.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні можливостей використання цифрових освітніх ресурсів як необхідної умови ефективної реалізації

професійної підготовки майбутніх учителів технологій у педагогічних ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Цифрові освітні ресурси (ЦОР) – це електронні засоби навчального призначення, які охоплюють програмні продукти, онлайн-платформи, відеуроки, інтерактивні симулятори, електронні підручники, віртуальні лабораторії, мобільні додатки, цифрові конструктори тощо [1, 1–15]. Вони сприяють індивідуалізації навчання, розширенню доступу до якісної освіти та розвитку цифрової грамотності майбутніх педагогів. Використання ЦОР підвищує мотивацію до навчання, активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти, дозволяє реалізовувати новітні педагогічні технології, зокрема змішане, дистанційне та проєктне навчання.

Професійна підготовка майбутніх учителів технологій передбачає оволодіння широким спектром практичних умінь і навичок, які повинні відповідати вимогам сучасного цифрового суспільства. Важливо, щоб майбутній педагог умів адаптуватися до стрімких змін у сфері цифрових технологій, користуватися актуальними освітніми платформами для створення й поширення навчального контенту (наприклад, Google Workspace for Education, Moodle, Canva, Arduino IDE, Tinkercad та ін.), а також розуміти принципи цифрової безпеки, авторського права та етики використання ЦОР [4].

Інтеграція цифрових освітніх ресурсів у процес професійної підготовки майбутніх учителів технологій дозволяє здійснювати моделювання виробничих процесів, візуалізувати складні технологічні операції, а також сприяє розвитку інженерного мислення здобувачів освіти. Наприклад, завдяки використанню 3D-моделювання, віртуальної або доповненої реальності студенти можуть не лише вивчити конструкцію технічних пристроїв, а й самостійно спроектувати і протестувати його роботу у цифровому середовищі.

Важливо підкреслити, що ефективне використання цифрових освітніх ресурсів можливе лише за

наявності відповідної цифрової компетентності викладачів педагогічних ЗВО, оскільки саме вони виступають ініціаторами впровадження нових технологій у процес професійної підготовки сучасного вчителя, формуючи у студентів не лише навички користування цифровими інструментами, а й розуміння важливого педагогічного потенціалу ЦОР. Це потребує постійного підвищення кваліфікації викладачів, їхньої цифрової грамотності, зокрема через участь у тренінгах, вебінарах, професійних спільнотах, зумовлює тісну співпрацю та обмін досвідом між різними представниками науково-педагогічної спільноти.

Таким чином, цифрові освітні ресурси уже не є додатковим елементом процесу навчання, а стають ключовою умовою підготовки сучасного вчителя технологій. Їх системне й цілеспрямоване впровадження в освітню практику впродовж багатьох років дає змогу формувати конкурентоспроможного педагога, здатного до інноваційної діяльності, критичного мислення, творчості й професійного зростання.

Упродовж останніх десятиліть цифрові освітні ресурси пройшли тривалий шлях свого становлення – від примітивних комп'ютерних програм до багатофункціональних платформ з елементами штучного інтелекту та віртуальної реальності. Еволюція ЦОР суттєво вплинула на формування нових освітніх середовищ, змінила уявлення про те, яким має бути сучасний педагог, зокрема вчитель технологій.

Перший етап розвитку цифрових ресурсів в освіті можна віднести до періоду 1980–1990-х рр., коли у навчальні заклади різного рівня і підпорядкування почали поступово впроваджуватися персональні комп'ютери. Тоді цифрові освітні ресурси мали вигляд здебільшого дискетних програм із текстовою інформацією або базових графічних тренажерів [2]. Основною метою було ознайомлення здобувачів освіти (учнів, студентів, слухачів) із комп'ютером як інструментом для автоматизації процесу виконання різного роду завдань, зокрема й освітніх. На цьому етапі використання цифрових освітніх ресурсів у підготовці вчителів технологій не носило системного характеру, а ЦОР виконували лише допоміжну функцію, головню при вивченні інформатики або прикладних (фахових) дисциплін.

У 2000-х роках розпочався новий етап розвитку ЦОР, пов'язаний із масовим поширенням мережі Інтернет. У цей період з'являються перші освітні сайти, електронні підручники, онлайн-бібліотеки. Студенти – майбутні вчителі технологій, отримали потужні засоби для оперативного пошуку навчальних матеріалів, створення та використання мультимедійних навчальних презентацій, відеоінструкції (відеоуроків), стимуляторів та ін. Саме тоді цифрові освітні ресурси почали використовуватися у професійній підготовці вчителів технологій як засіб

візуалізації технологічних процесів, моделювання об'єктів праці, автоматизації інженерних розрахунків тощо.

Наступна хвиля цифрової трансформації освіти відбулася у 2010-х роках і була пов'язана із розвитком хмарних технологій, мобільних додатків та інтерактивних онлайн-платформ. Майбутні вчителі технологій стали активно використовувати такі освітні ресурси, як Moodle, Google Classroom, YouTube, Kahoot!, GeoGebra та ін. З'явилися можливості не лише споживати відповідний навчальний контент, а й створювати власний, конструювати інтерактивні вправи, відеоуроки, цифрові портфоліо, що суттєво змінило підходи до професійної підготовки студентів педагогічних ЗВО [5, 24–33].

Період пандемії COVID-19 (2020–2022 рр.) став каталізатором стрімкого розвитку цифрових освітніх ресурсів. Освіта повністю перейшла на дистанційний формат, що змусило всі навчальні заклади оперативного адаптуватися до нової реальності. Для студентів педагогічних спеціальностей, зокрема майбутніх учителів технологій, це стало справжнім випробуванням і водночас стимулом для освоєння цифрових освітніх платформ, створення віртуальних майстерень, проведення онлайн-занять. Багато нових навчальних практик залишилися актуальними й після повернення до офлайн-формату, успішно інтегрувавшись у різні формати змішаного навчання.

Сьогодні цифрові освітні ресурси стали невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх педагогів. Вони не просто доповнюють освітній процес, а змінюють його природу. Активно впроваджуються елементи штучного інтелекту, адаптивне навчання, аналітика освітніх даних, віртуальні та доповнені навчальні середовища, симуляційні програми для моделювання виробничих ситуацій тощо. Однак необхідно зазначити, що на цьому фоні перед системою освіти виникають нові виклики, зокрема пов'язані з надмірним перевантаженням студентів цифровим навчальним контентом, втратою (або суттєвим послабленням) міжособистісної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, поверхневим засвоєнням матеріалу та ін. [6, 8–11]. Відтак у наукових колах дедалі частіше лунають пропозиції щодо доцільності повернення окремих елементів навчання із попередніх етапів розвитку цифрових освітніх ресурсів. Зокрема, варто знову акцентувати увагу на простоті й функціональності ЦОР, як це було на початку 2000-х. Тоді цифрові освітні ресурси були менш розгалуженими, проте мали чітку педагогічну спрямованість. Також доцільним є часткове повернення до офлайн-практик із елементами цифрової підтримки, які дозволяють краще формувати практичні (технічні) навички у майбутніх учителів технологій [8, 1–3].

У контексті трансформації цифрових освітніх ресурсів особливої актуальності набувають прикладні розробки, які безпосередньо впливають на якість професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Сучасна освіта вимагає не лише теоретичного осмислення змін, а й практичного впровадження інноваційних форм навчальної діяльності. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій цифрові інструменти перестають бути просто допоміжними засобами, вони трансформуються у повноцінні елементи навчального процесу, які формують нову методичну культуру викладання.

Особливістю професійної підготовки учителів технологій в умовах цифровізації є необхідність формування відповідних практичних умінь і навичок студентів через симуляцію виробничих, проектних і конструкторських процесів. При цьому новизна цифрових освітніх ресурсів проявляється у використанні віртуальних лабораторій, 3D-моделювання, доповненої та віртуальної реальності, платформ для вивчення CAD-систем (наприклад, Tinkercad або Fusion 360) та ін. Ці ресурси дозволяють студентам створювати, тестувати й удосконалювати навчальні проекти без значних фінансових витрат, у безпечному цифровому середовищі, наближеному до умов реального виробництва [3].

Окремої уваги заслуговує застосування цифрових конструкторів типу Arduino або micro:bit у поєднанні з онлайн-платформами для програмування. Такі ресурси дозволяють майбутнім учителям технологій опановувати основи електроніки, робототехніки та автоматизації з урахуванням сучасних тенденцій STEM-освіти. Ці платформи легко інтегруються в освітній процес, роблять навчання більш привабливим і результативним, а також забезпечують можливість моделювання реальних технічних процесів без необхідності складного та дороговартісного обладнання.

Важливим напрямком цифровізації освіти є створення студентами власних цифрових освітніх продуктів, зокрема інтерактивних методичних розробок, навчальних відео, онлайн-тренажерів, віртуальних екскурсій, гейміфікованих завдань тощо. Така діяльність не лише розвиває ІКТ-компетентності здобувачів освіти, а й формує здатність адаптовуватися до цифрових змін в освіті, працювати з різними платформами (Google Workspace, Canva, LearningApps, Moodle, Genially та ін.) та бути гнучким у виборі цифрових інструментів відповідно до педагогічних потреб [6, 8–11]. До прикладу, створення інтерактивного посібника у Genially із віртуальною майстернею для виконання технічних проектів може стати хорошою альтернативою класичним підручникам та збагатити студентів досвідом роботи з цифровими освітніми ресурсами.

Практичне застосування ЦОР у професійній підготовці майбутніх учителів технологій дає змогу активно впроваджувати різні форми проектного навчання. Викладачі фахових дисциплін можуть успішно організовувати групову навчальну роботу студентів, зокрема спрямовану на спільне виконання міждисциплінарних проектів, що передбачає різні види діяльності: від дизайну об'єкта до створення його моделі, програмування й публікації у цифровому портфоліо. Така діяльність сприяє розвитку не лише професійної компетентності здобувачів освіти, а й розвитку “soft skills” – комунікації, критичного мислення, креативності та самостійності [8, 1–3].

Висновки і перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Таким чином, використання цифрових освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх учителів технологій не обмежується простим доступом до інформації чи автоматизованою перевіркою знань. Йдеться про формування нової освітньої системи, в якій майбутній учитель здатен бути розробником, дослідником і практиком з цифрової педагогіки. Така підготовка значно підвищує конкурентоспроможність випускників педагогічних ЗВО на ринку праці, дозволяє їм ефективно інтегруватися у цифровий освітній простір сучасної школи та здійснювати підготовку учнів до життя і діяльності у світі, в якому цифрові технології визначають професійні орієнтири.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахмат Н.В., Сторчова Т.В., Моцик Р.В., Мелекесцева Н.В., Братиця Г.Г. Сучасні тенденції розвитку цифрової компетентності майбутніх учителів: європейський досвід. *Академічні візії*. 2023. № 15. С. 1–15.
2. Гуревич Р.С., Гордійчук Г.Б., Кадемія М.Ю. Інформаційно-освітній портал у підготовці майбутніх учителів: монографія; за ред. Р.С. Гуревича. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 416 с.
3. Нишак І.Д., Матвісів Я.Я., Улич А.І. Дидактичні можливості цифрових технологій у графічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки / За заг. ред. В.Є. Бенери. Одеса: Гельветика, 2022. Вип. 15. С. 111–118.
4. Олефіренко Т., Полевик Р. Цифрові освітні ресурси як інструмент професійного розвитку майбутніх учителів технологічної освіти. *Освітньо-науковий простір*. Вип. 7. Т. 1. 2024. С. 120–130.
5. Прошкін В., Хоружа Л., Семеніхіна О. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів математики та інформатики засобами цифрових технологій. *Теоретичні та практичні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій в освіті й науці*: монографія. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 332 с.
6. Ferrari A. DIGCOMP: a framework for developing and understanding digital competence in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. 46 p. URL:

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf>

7. Marnita M., Nurdin D., Prihatin E. The effectiveness of elementary teacher digital literacy competence on teacher learning management. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*. 2023. Vol. 4. № 1. P. 35–43. URL: <http://www.jiecr.org/index.php/jiecr/article/view/444>

8. Skantz-Aberg E., Lantz-Andersson A., Lundin M., Williams P. Teachers' professional digital competence: An overview of conceptualisations in the literature. *Cogent Education*. 2022. Vol. 9. № 1. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2331186X.2022.2063224>

REFERENCES

1. Bakhmat, N.V., Storchova, T.V., Motsyk, R.V., Melekiestseva, N.V. & Bratytsia, H.H. (2023). Suchasni tendentsii rozvytku tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh uchyteliv: yevropeyskyi dosvid [Current trends in the development of digital competence of future teachers: European experience]. *Academic Visions*. No. 15. pp. 1–15. [in Ukrainian].

2. Hurevych, R.S., Hordiichuk, H.B. & Kademiia, M.Iu. (2017). Informatsiino-osvitnii portal u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv [Information and educational portal in the training of future teachers]. Vinnytsia, 416 p. [in Ukrainian].

3. Nyschhak, I.D., Matvisiv, Ya.Ia. & Ulych, A.I. (2022). Dydaktychni mozhyvosti tsyfrovyykh tekhnolohii u hrafichnii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia [Didactic possibilities of digital technologies in graphic training of future teachers of labor training]. *Scientific Bulletin of Krementets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy. Series: Pedagogical Sciences*. Odesa, Vol. 15. pp. 111–118. [in Ukrainian].

4. Olefirenko, T. & Polevyk, R. (2024). Tsyfrovi osviti resursy yak instrument profesiinoho rozvytku maibutnikh uchyteliv tekhnolohichnoi osvity [Digital educational resources as a tool for professional development of future teachers of technological education]. *Educational scientific space*. Issue 7. Vol. 1. pp. 120–130. [in Ukrainian].

5. Proshkin, V., Khoruzha, L. & Semenikhina, O. (2021). Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv matematyky ta informatyky zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [Theory and practice of professional training of future teachers of mathematics and computer science using digital technologies]. *Theoretical and practical aspects of the use of mathematical methods and information technologies in education and science: monograph*. Kyiv, 332 p. [in Ukrainian].

6. Ferrari, A. (2013). DIGCOMP: a framework for developing and understanding digital competence in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 46 p. Available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf> [in English].

7. Marnita, M., Nurdin, D. & Prihatin, E. (2023). The effectiveness of elementary teacher digital literacy competence on teacher learning management. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*. Vol. 4. No. 1. pp. 35–43. Available at: <http://www.jiecr.org/index.php/jiecr/article/view/444> [in English].

8. Skantz-Aberg, E., Lantz-Andersson, A., Lundin, M. & Williams, P. (2022). Teachers' professional digital competence: An overview of conceptualisations in the literature. *Cogent Education*. Vol. 9. No. 1. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2331186X.2022.2063224> [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.09.2025

“Наші знання суть зерно наших творінь”.

Жорж-Луї Леклерк де Бюффон
французький натураліст, письменник

“Серйозне прагнення до будь-якої мети – вже половина успіху в її досягненні”.

Вільгельм Гумбольдт
німецький філолог, філософ

“Будь-яке навчання людини, є не що інше, як мистецтво сприяти прагненню природи до свого власного розвитку”.

Йоганн Генріх Песталоцці
видатний швейцарський педагог-новатор

“Не в кількості знань полягає освіта, а в повному розумінні й майстерному застосуванні всього того, що знаєш”.

Адольф Дістервег
німецький педагог-демократ

